

Martti Ahtisaari, Suomen ja Ruotsin Suhteet Muuttuneessa Euroopassa

Source: Tasavallan Presidentti Martti Ahtisaaren esitelmä. Ruotsin Ulkopoliittisessa Instituutissa Tukholmassa 14.04.1994. [EN LIGNE]. [Helsinki]: Suomen Tasavallan Presidentti 1994-2000, mise à jour 18.02.2000[28.07.2003].

Disponible sur <http://www.valtioneuvosto.fi/tpk/fin/puheet/puhetekstit-1994.html>.

Copyright: (c) President of the Republic of Finland 1994-2000

URL: http://www.cvce.eu/obj/martti_ahtisaari_suomen_ja_ruotsin_suhteet_muuttuneessa_euroopassa-fi-e318d824-bd36-436c-bc71-019d33a6240d.html

Publication date: 04/09/2012

Suomen ja Ruotsin Suhteet Muuttuneessa Euroopassa

Arvoisat kuulijat,

Kansainvälisen järjestelmän murros on osoittanut, että ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa voidaan hoitaa menestyksellisesti ainoastaan kohdalliseen tietopohjaan nojautumalla. Tarvitsemme korkeatasoista tutkimusta ja asiantuntijoiden laajaa vuoropuhelua.

Ruotsin Ulkopoliittinen Instituutti on arvostettu tutkimuslaitos, joka on toiminut kansainvälisten suhteiden tutkijoiden kohtauspaikkana ja on teettänyt tärkeitä tutkimuksia. Toivotan sen työlle jatkuvaa menestystä.

Kiitän lämpimästi mahdollisuudesta esitelmöidä tässä instituutissa.

Pidän tärkeänä, että jatkossa maidemme välisiin suhteisiin, niiden historiaan ja sisältöön riittäisi tutkijoiden mielenkiintoa. Kysymys on aihekokonaisuudesta, jota ei valitettavasti vieläkään tunnusteta riittävästi kansainvälisten suhteidemme ja asemamme keskeiseksi tekijäksi. Siitä on kuitenkin kysymys. On myös toivottavaa, että koulujemme opetussuunnitelmissa maidemme suhteiden historia otettaisiin riittävästi huomioon.

Esitelmäni keskittyy suomalais-ruotsalaisten suhteiden tarkasteluun muuttuneissa eurooppalaisissa olosuhteissa.

Maidemme väliset suhteet ovat hyvät, mutta ne eivät ole vailla uusia ja vaativia haasteita. Suomen ja Ruotsin historiallinen suhde on erityissuhde, mutta se on enemmänkin.

Presidentti J.K. Paasikivi kirjoitti päiväkirjaansa, että Suomen ja Ruotsin välillä ei saa olla mitään sellaisia asioita, joista toinen ei tiedä tai joista ei haluta keskustella. Olen samaa mieltä.

Yhteiskuntamme muodostavat samankaltaisen arvo- ja kulttuurialueen yhdessä ja osana Pohjoismaita. Meitä eivät rajat erota. Ne ovat yhdistäneet ja yhdistävät.

Olemme yhteiskuntiemme ja kulttuuriemme samankaltaisuuksista huolimatta olleet kuitenkin geopolitiisesti eri asemassa, mikä on vaikuttanut kansainväliseen asemaamme ja ulkopoliittisiin valintoihimme. Geopolitiikan merkitys ei häviä niin nopeasti kuin viestimien välittämä kuva antaisi ymmärtää.

Suomella ja Ruotsilla on paljon yhteistä historiaa - itse asiassa yhteinen historia: 600 vuotta Suomi oli Ruotsin valtakunnan itäinen osa (rikshalva). Kustaa Vaasa, kuten kaikki Ruotsin kuninkaat, oli myös suomalaisten hallitsija. Suomen ja Ruotsinvaltiollinen eroaminen oli kuitenkin vääjämättömästi kehittyvä historiallinen prosessi.

Suomen valtiollinen erkaantuminen Ruotsista ei ollut seurausta vain kielellisistä eroista ja maantieteestä, vaan hyvin pitkälle juuri geopolitiikasta.

Tiltsissä Suomelle vaihdettiin hallitsija, ei valtio- eikä yhteiskuntajärjestystä. Suomi oli kehittynyt vuosisataisessa yhdessäolossa Ruotsin valtakunnan osana. Suomalais-ruotsalaisessa valtioyhteydessä loimme perustan kuitenkin omalle identiteettillemme, suomalaiselle kansakunnalle. Suomalaisista oli tullut tällöin oman maansa omistajia.

Kun Aleksanteri I korotti Suomen muodollisesti kansakuntien joukkoon Porvoon valtiopäivillä 1809, esityö täydelle itsenäistymiselle oli siten jo tehty.

Suomessa jäivät voimaan Ruotsin perustuslait ja muutkin lait - sekä pääpiirteittäin myös Ruotsin hallintomalli. Venäjän itsevaltiias tsaari oli Suomessa perustuslaillinen suuriruhtinas. Suomen liittäminen Venäjän valtakuntaan ei katkaissut kulttuurisiteitä Ruotsiin. Vielä itsenäisessä Suomessakin perustuslaissamme oli paljon jäljellä Ruotsin kaudesta.

Itsenäisyyden aikana olemme havainneet, kuinka tärkeä tekijä poliittis-maantieteellinen asema on ollut maidemme historiassa. Ruotsi ei pystynyt puolustamaan Suomen aluetta. Itsenäisenä valtiona olemme onnistuneet säilyttämään asemamme. Olemme noudattaneet omaa ulkopoliittista linjaamme ja olleet valmiita puolustamaan maatamme suurin uhrauksin. Vuosien 1939-40 ja 1941-44 puolustustaisteluillamme oli keskeinen merkitys sille, miten muiden Pohjoismaiden turvallisuus rakentui toisen maailmansodan jälkeen.

Ruotsin tarjoama aineellinen ja henkinen apu oli Suomelle sotien aikana merkittävä.

Tällä vuosisadalla maanosamme suurissa muutoksissa olemme kulkeneet naapurimme Ruotsin kanssa kaikesta huolimatta turvallisuuspolitiikassa pitkälle eri teitä.

Nyt olemme kansainvälisessä yhteisössä jälleen murroksessa. Ovatko tiemme yhtymässä?

Arvoisat kuulijat,

Euroopan yhdentyminen ja kommunismin romahdus ovat avanneet tien yhteisiin arvoihin ja yhteistyöhön nojaavan maanosan syntymiselle. Historialliset yhteydet maanosan valtioiden ja kansojen välille ovat palautumassa.

Baltian maat ovat vapaita. Ne integroitunevat vähittäin Itämeren valtioiden piiriin ja laajemmin Euroopan unioniin.

Venäjä on vielä vuosikausia muutoksen kourissa, mutta jo nyt tiedämme, että myös sen valtavat alueet integroituvat, vaikkakin ehkä eritahtisesti, mutta silti vääjäämättä kiinteämmin myös muun Euroopan yhteyteen. Tämä merkitsee vanhojen geopoliittisten asetelmien muuttumista.

Toisaalta Venäjä tulee aina olemaan myös suurvalta, jonka edut jakautuvat sen mukaisesti. Venäjä ei voi olla vain osa eurooppalaista integraatio- ja turvallisuusaluetta. Samahan koskee myös eräitä muita tämän alueen suuria valtioita.

Venäjä on myös alueiden Venäjä. Pietari ja sitä ympäröivät alueet, Karjala ja Kuola saavat paremmat taloudellisen ja kultuuriyhteistyön edellytykset Pohjoismaiden kanssa.

Pohjoismaat ovat Islantia lukuunottamatta pian ehkä kaikki Euroopan unionin jäsenvaltioita. Pohjoismaiden kansainvälisepoliittinen eriseuraisuus, mitä niiden erilainen asema suhteessa Euroopan integraatioon merkitsi tai merkitsisi, päättynee vuonna 1995. Toivonkin, että kaikki jäsenyyttä hakeneet Pohjoismaat voisivat samaan aikaan liittyä unioniin. Ratkaisu tulee olemaan kansalaistemme käsissä.

On syytä miettiä perin pohjin niitä moninaisia seurausvaikutuksia, joita edessä olevat muutokset merkitsevät.

Suomi ja Ruotsi ovat nyt turvallisuuspoliittisesti samankaltaisessa asemassa. Laajaa huomiota saaneessa Mannerheim-esityksessään 04.06.1992 pääministeri Carl Bildt totesi:

"Ruotsin ja Suomen turvallisuuspolitiikan lähtökohdat ja edellytykset ovat tänään samankaltaisemmat kuin koskaan aiemmin omana aikanamme".

Ymmärrän hyvin, että nyt meillä on tämä näköala vahvasti arvioissamme, vaikka emme voi olla varmoja siitä, että maanosamme kehitys jatkuisi yksiviivaisen suotuisasti. Euroopan rauha on vielä epävakaa pohjalla.

Hyvät kuulijat

Suomi ja Ruotsi ovat päättäneet neuvottelunsa Euroopan unionin jäsenyydestä. Olemmeko nyt tulossa ulko- ja turvallisuuspolitiikassa yhteiselle tielle, tai ainakin samansuuntaisille teille?

Kysymys on siitä, että me vahvistamme Euroopan turvallisuutta kehittämällä määrätietoisesti kaikkia maanosan valtioita yhteen sitovia kanssakäymisen muotoja. Sekä Suomi että Ruotsi jakavat sen yhteisen arvion, jonka mukaan Euroopan unionin laajentuminen takaa parhaiten vakautta vahvistavan kehityksen maanosassamme.

Suomen turvallisuuspoliittiseen ajatteluun liittyy kiinteästi kolme tekijää:

- (1) Oman poliittisen panoksemme antaminen sen hyväksi, että rauhantila säilyy maailmassa, ennen muuta Euroopassa ja lähialueillamme. Sitä tukee
- (2) uskottavan kansallisen puolustuskyvyn ylläpitäminen
- (3) sekä toimintamme ETYKin ja muiden alueellisten turvallisuusjärjestelyjen kehittämisen hyväksi.

Ruotsin turvallisuuspoliittisessa arviossa nämä samat tekijät ovat keskeisiä. Tällä on merkitystä osallistuessamme aikanaan Euroopan unionin yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Unioni pyrkii kehittämään rooliaan kansainvälisen politiikan tekijänä nojautumalla ETYKin arvopohjaan. Suomi ja Ruotsi lähtevät siitä, että kehittämällä EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa luomme parhaimmat edellytykset Pohjolan ja Luoteis-Venäjän välisen kanssakäymisen tiivistämiselle.

Euroopasta tulisi muodostua vähittäin turvallisuusalue, jolla puolustusratkaisut ja muut turvallisuuspoliittiset toimenpiteet olisivat sellaisia, jotka tekisivät sen alueella olevien valtioiden välisen sodan ja sodalla uhkaamisen mahdottomaksi. Lähivuosina on keskusteltava näistä asioista kiihottomasti tavoitteena yhteisen turvallisuutemme vahvistuminen.

Kansainvälisen asetelman muutos ja mahdollinen EU-jäsenyys tekevät myös pohjoismaisen yhteistyön aiempaa tärkeämmäksi. Pohjoismaat heijastelevat EU:ssa tietenkin omia intressejään, mikä nostaa Pohjois-Euroopan kysymykset voimakkaammin esille EU:n yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Olen varma, että tämä on vain eduksi EU:n kehitykselle.

Arvoisat kuulijat,

Suomi, Ruotsi, Norja ja Itävalta ovat hakeneet EU-jäsenyyttä kansallisista lähtökohdistaan ja tehneet itsenäiset arviot siitä, mikä niille sopii.

Kysymys Euroopan unionissa on vielä hyvin pitkään kansallisvaltioiden yhteistyöstä, mutta myös niiden välisestä, vaikkakin säädellymmästä kilpailusta.

Euroopan unioni on ainutkertainen valtioiden yhteenliittymä, yhteisö. Maanosaamme vaivaa teollisen rakennemuutoksen murros, korkea työttömyys ja kansanvaltaisten instituutioiden etsikkoaika. Eurooppalaisten on kuitenkin löydettävä uudelleen itseluottamuksensa. Siinä Euroopan unioni on avainasemassa.

Etenkin työllisyyden parantamiseksi unionin huippukokouksen joulukuussa 1993 hyväksymä Valkoinen Kirja muodostaa yhden keskeisen lähtökohdan massatyöttömyyden nujertamiseksi.

Suomi ja Ruotsi ovat hyvinvointiyhteiskuntia, joiden on nyt läpikäytävä vaativa uudistuminen. Euroopan unioni tarjoaa niille luontevan ympäristön varmistaa se, että tämä uudistuminen kehittyy tasapainoisesti.

Edessä on suurien mahdollisuuksien aika, mitä ei tule menettää takertumalla menneisyyden pelkoihin.

EU-jäsenyys merkitsisi askelta, joka mielestäni parhaiten varmistaisi pysyvän historiallisen läheisyyden

Suomen ja Ruotsin välillä. EU-jäsenyys avaa uuden lehden maittemme suhteissa.

Arvoisat kuulijat,

Valtioiden suhteet palautuvat viime vaiheessa kansalaisten väliseen vuorovaikutukseen. Keskiajalta lähtien suomalaiset ovat muuttaneet Ruotsiin ja ruotsalaiset Suomeen, käyneet keskenään kauppaa. Historiamme suurin muuttoaalto tapahtui 1960-luvulla, jolloin sadat tuhannet suomalaiset tulivat Ruotsiin työhön. Näin Ruotsin suomalaisista muodostui selvästi suurin kansallinen vähemmistöryhmä, aktiivinen osa ruotsalaista yhteiskuntaa.

Tänään Ruotsissa asuu noin puoli miljoonaa ihmistä, joiden juuret ovat suomalaista perua eivätkä he ole niinkään tilapäisiä maahanmuuttajia, vaan elävät pohjoismaalaisina yhdessä pohjoismaassa. He ovat ahkeruudellaan ja sinnikkyydellään lunastaneet asemaansa Ruotsissa. Lukiessani Peter Englundin hienoa teosta "Ofredsår", löysin sieltä Pietari Brahen määritelmän suomalaisista. Näin Englund:

"Monet nimittäin katsoivat, että suomalaiset olivat ahkerampia kuin varsinaiset ruotsalaiset; niinpä totesi Suomen kenraalikuvernööri Pietari Brahe vuonna 1638, että 'kun tämä kansa saapuu Ruotsiin ja muualle, tekee se työtä kolmen edestä ja esiintyy reippaasti ja pontevasti alalla kuin alalla' ".

Suomalaiset ovat lunastaneet erityisasemansa Ruotsissa vuosisatojen kuluessa.

Arvoisat kuulijat,

Suomen ja Ruotsin edessä on historiallinen haaste. Maidemme hallitukset ovat saavuttaneet hyvän neuvottelutuloksen Euroopan unionin jäsenyydestä. On tärkeää keskustella jäsenyyden merkityksestä ja rakentaa kansallista yhteisymmärrystä.

Euroopan unioni tarjoaa meille keinon vastata myönteisesti maailmanlaajuisen taloudellisen kilpailun ja turvallisuusyhteistyön haasteisiin. Olkaamme me suomalaiset ja ruotsalaiset mukana nyt, kun siihen on avautunut historiallinen tilaisuus.